

СЕКЦІЯ 2. СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ДОКУМЕНТНІ СИСТЕМИ

*Айгістова А. А., здобувач освіти
Київський університет культури і мистецтв,
м. Київ*

ГАРМОНІЯ ЯК ПІДҐРУНТЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН

Як відомо, традиції забезпечують комфортне існування людини, гарантують поступальну трансформацію і передачу цінностей, набутих культурним середовищем, від покоління до покоління. Однак в умовах сучасного інформаційного суспільства та бурхливого розвитку комп'ютерно-технологічних практик вони дедалі частіше втрачають свій первісний зміст та потерпають від почасти нав'язливого впливу новацій. За таких умов інколи надто важко відшукати розумний баланс між традиціями і новаціями, однак саме він є запорукою гармонійного розвитку як всього людства, так і кожної культури. Дійсно, якби люди зберігали безсумнівну вірність традиціям, то вони б і донині жили у печерах, але якби вони порвали з ними, то їм довелося б повернутися у печери [6, с. 5].

Взаємодія традицій та новацій, з одного боку, визначаються соціокультурними контекстами, а з іншого – саме новації і трансформації формують культуру. При цьому, як зазначає Дж. Александер, кожен соціальний акт, співвіднесений з більш загальною культурною моделлю, тому соціальну дію не можна розглядати механічно, оскільки вона має культурну референцію [1, с. 19]. Тому завдання культурсоціології, на думку автора, – «...вивести підсвідомі культурні структури, які регулюють суспільство, на світ розуму... Якщо ми хочемо подолати банальність фізичного існування, нам потрібні міфи» [2, с. 43]. Суголосними є думки й інших дослідників, зокрема В. Плахова, який наголошує на здатності традицій виступати природними соціальними нормами, позаяк сам процес їхнього виникнення має природно-історичний характер [5, с. 56–58]. Це він пояснює їх інерціальністю, самодостатністю, нагальністю змісту, імперативністю, заснованою на авторитеті, що, своєю чергою, дає їм змогу як соціальним нормам набувати м'яких, поблажливих форм [5, с. 67]. Тому, не зрозумівши загальних і специфічних функцій традицій, не можна зрозуміти процеси соціогенезу, соціологізації людини, природу і сутність новаторства, а також характер інновацій, які відбуваються в культурі [5, с. 3]. Е. Шилз констатує, що люди зазвичай незадоволені своїми традиціями, але без них вони не можуть вижити [7, р. 332].

Відомий соціолог Е. Гіденс у своїх працях обґрунтував дуальність та синергетичну взаємозалежність новацій і традицій, наголосивши на важливості останніх у збереженні онтологічної довіри, формуванні ідентичності, трансляції культурної спадщини, збереженні культур і под. «Ритуали, церемоніали і повторюваність мають важливу соціальну роль – це добре розуміють більшість організацій, зокрема і уряди» [4], – констатує дослідник.

З іншого боку, як стверджує В. Геодакян, для традицій інновації – це як «посох для сліпого», за допомогою якого безпечно пересуватися, бо вони надають традиційному ядру культури відомості про зміни і небезпеку у зовнішньому середовищі, а «широкий клас бінарних зв'язаних диференціацій – це хребет прогресивної дивергентної еволюції». І якщо традиційну підсистему культури можна образно розглядати як рух сліпого, то інновації – це поводитир для традицій в неосвоєному культурою світі, а норма реакції – довжина посоху: чим він довший, тим безпечніше «сліпому», але тим важче йому ним користуватися [3, с. 118–120].

Фактично, традиції породжують інновації для самих же традицій, що В. Геодакян пояснює так: по-перше, інновації роблять традиції помітними і привертають до них особливу

увагу; по-друге, це і є головним, інновації запускаються традиціями для так званої «розвідки боєм». За допомогою інновацій традиції здійснюють «перевірку неосвоєної території», оскільки інновації більш чутливі (сприйнятливі) до зовнішнього середовища. В адаптогенезі культури інноваційна підсистема завжди більш оперативна і сприйнятлива і бере на себе часто непередбачувану і небезпечну зустріч із зовнішнім середовищем [3].

Відтак, яким би суперечливим не був зв'язок між традиціями і новаціями, саме життєстійкість традицій зберігає культурну і ментальну ідентичність, пом'якшують вплив прогресивних технологій та оберігає культуру від руйнівних наслідків модернізаційних процесів. Саме в інноваційно-інформаційних суспільствах роль традицій більш важлива, ніж у традиційних, позаяк в останніх традиції виконують роль своєрідного регулятора і стабілізатора суспільних процесів, виступаючи, з одного боку, як ресурсна база, яка забезпечує постійне продукування адаптивних механізмів, а з іншого – знижує надмірну динаміку новацій.

Отже, найбільша гармонія між традиціями та інноваціями спостерігається в суспільствах, в яких модернізаційні процеси мають характер поступальних органічних змін, що забезпечує культуру від кризових явищ.

Недарма традиційні філософсько-релігійні вчення ґрунтуються на розуміння світу крізь призму гармонійного поєднання безлічі елементів, а також пошуку цілісності у будь-чому, що може бути проявом хаосу. Основне завдання сучасних новацій – це органічно вписатися в традиційну соціокультурну цілісність, стати її частиною, розчинитися тощо.

Тому тема гармонійного поєднання традицій і новацій дедалі частіше стає предметом наукового інтересу культурологів і соціологів, проектуючись у площину дослідження гармонії як такої. І це не дивно, адже в умовах сучасної поляризації, яка, незважаючи на глобальні тенденції до універсалізації, стандартизації, уніфікації, охопила майже всі аспекти буття людей – політику, релігію, економіку тощо – безконфліктне співіснування в умовах збереження різнобарв'я культур, розумний баланс інтересів, зокрема Заходу і Сходу, християнства і мусульманства, а також гармонійне поєднання традицій і новацій – все це проблеми, які можуть бути охоплені спільним предметом наукового дискурсу – гармонією.

Список використаних джерел:

1. Александер Дж. С. Аналитические дебаты: Понимание относительной автономии культуры. *Социологическое обозрение*. 2007. Т. 6. № 1. С. 17–37.
2. Александер Дж. Смыслы социальной жизни: культурсоциология. М.: Практикс, 2013. 630 с.
3. Геодакян В. А. Эволюция асимметрии, сексуальности и культуры (Что такое культура с точки зрения теоретической биологии?). *Труды Международ. симпозиума «Взаимодействие человека и культуры: теоретико-информационный подход. Информационное мировоззрение и эстетика»*. Таганрог, 1998. С. 116–143.
4. Гидденс Э. Ускользающий мир. Как глобализация меняет нашу жизнь. М.: Весь мир, 2004.
5. Плахов В. Традиции и общество: опыт философско-социологического исследования. М.: Мысль, 1982. 220 с.
6. Шацкий Е. Утопия и традиция. М.: Прогресс, 1990. 456 с.
7. Shils E. Tradition. Chicago: University of Chicago Press, 1981. 342 p.

